WIKIPEDIA

Tsahurin kieli

Tsahurin kieli (tsahuriksi цӀаьхна миз,[1] *c'axna miz*) on tsahurien puhuma dagestanilainen kieli. Sitä puhutaan Dagestanin tasavallan Rutulin piirissä Venäjällä sekä Azerbaidžanin Zaqatalan ja Qaxin piireissä.[2] Tsahur on yksi Dagestanin virallisista kirjakielistä.[3]

Tsahuri	
Oma nimi	цӀаьхна миз, *c'axna miz*
Tiedot	
Alue	Azerbaidžan, Dagestan
Virallinen kieli	-
Puhujia	17 000 - 20 000
Sija	ei sadan suurimman joukossa
Kielitieteellinen luokitus	
Kielikunta	dagestanilaiset kielet
Kieliryhmä	lezgiläiskielet
Kielikoodit	
ISO 639-2	cau (muut kaukasialaiset kielet)
ISO 639-3	tkr (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=tkr)
	Ohje

Vuoden 1989 väestönlaskennan mukaan Neuvostoliitossa oli 20 000 tsahuria, joista 13 500 Azerbaidžanissa ja 5 200 Dagestanissa. 95 % tsahureista puhui tsahuria äidinkielenään.[4] Venäjällä oli vuoden 2002 väestönlaskennan mukaan 9 800 tsahurin puhujaa,[5] joista 8 000 Dagestanissa.[6] Vuoden 2010 väestönlaskennan mukaan Venäjällä on 10 600 tsahurin puhujaa[7].

Tsahurin kieli kuuluu dagestanilaisten kielten lezgiläiseen ryhmään, jossa se muodostaa rutulin kanssa oman alaryhmänsä. Kieli jakaantuu kolmeen toisistaan selvästi erottuvaan murteeseen, jotka koostuvat useista paikallismurteista. Murre-erot eivät kuitenkaan estä puhujia ymmärtämästä toisiaan.

Tsahurit käyttävät sivistyskielinään Azerbaidžanissa azeria ja Dagestanissa venäjää ja azeria. 1930-luvulla luotiin latinalaiseen kirjaimistoon perustunut kirjakieli, jotka käytettiin kouluopetuksessa vuodesta 1934 lähtien. Vuonna 1938 sekä Azerbaidžanissa että Dagestanissa siirryttiin azerinkieliseen opetukseen, joka Dagestanissa korvattiin vuonna 1952 venäjällä. 1990-luvun alussa Dagestanissa luotiin uusi kyrilliseen kirjaimistoon perustuva kirjakieli, jota käytetään opetuskielenä koulujen alaluokilla ja ylemmillä luokilla opetetaan aineena. Dagestanin muiden kielten tapaan venäjästä poikkeavia äänteitä merkitään kirjainyhdistelmillä sekä merkin Ӏ avulla.[8] Vuodesta 1995 lähtien Mahatškalassa ilmestyy tsahurin- ja venäjänkielinen sanomalehti *Nur*.[9]

Lähteet

1. *Jazyki narodov SSSR: iberijsko-kavkazskije jazyki*, s. 591. Moskva: Nauka, 1967.
2. *Jazyki mira: Kavkazskije jazyki*, s. 420. Moskva: Academia, 1999. ISBN 5-87444-079-8.
3. *Jazyki Rossijskoi Federatsii i sosednih gosudarstv. Tom III*, s. 335. Moskva: Nauka, 2005. ISBN 5-02-011237-2.
4. *Jazyki Rossijskoi Federatsii i sosednih gosudarstv. Tom III*, s. 334. Moskva: Nauka, 2005. ISBN 5-02-011237-2.
5. Vserossijskaja perepis naselenija 2002 goda. 4.4. Rasprostranjonnost vladenija jazykami (krome russkogo). (http://perepis2002.ru/ct/doc/TOM_04_04.xls) *perepis2002.ru*. Viitattu 21.2.2009. (venäjäksi)
6. Vserossijskaja perepis naselenija 2002 goda. 4.6. Vladenije jazykami (krome russkogo) naselenijem otdelnyh natsionalnostei po respublikam, avtonomnoi oblasti i avtonomnym okrugam Rossijskoi Federatsii. (http://perepis2002.ru/ct/doc/TOM_04_06.xls) *perepis2002.ru*. Viitattu 21.2.2009. (venäjäksi)

7. Naselenije Rossijskoi Federatsii po vladeniju jazykami (http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/demo/per-itog/tab6.xls) *gks.ru*. Viitattu 20.1.2012. (venäjäksi)
8. *Krasnaja kniga jazykov narodov Rossii: Entsiklopeditšeski spravotšnik*, s. 45. Moskva: Institut jazykoznanija narodov Rossii, 1994. ISBN 5-87444-018-6.
9. Nurin verkkosivut (http://nur.etnosmi.ru/about.php) *nur.etnosmi.ru*. Viitattu 21.2.2009. (venäjäksi)

Dagestanilaiset kielet

aguli | ahvahi | andi | artši | avaari | bagval | bežta | botlih | buduhi | dargva | dido | godoberi | hinalug | hinuhi | hunzibi | hvarši | karata | krytsi | laki | lezgi | rutuli | tabasarani | tindi | tšahuri | tšamalali | udi